

AGRARIAN AND ENVIRONMENTAL LAW. LAND LAW

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-148-0-28>

ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ БЕЗПЕКИ В УКРАЇНІ

Буканов Г. М.

*доцент кафедри конституційного, адміністративного
та трудового права*

*Національного університету «Запорізька політехніка»
м. Запоріжжя, Україна*

Забезпечення екологічної безпеки закріплено у Декларації про державний суверенітет, Конституції України, ст. 1 Закону України «Про охорону навколишнього природного середовища» від 25 червня 1991 р. № 1264-ХІІ як одне із завдань законодавства про охорону навколишнього природного середовища [1], Основних напрямках державної політики України в галузі охорони довкілля, використання природних ресурсів та забезпечення екологічної безпеки. Для забезпечення екологічної безпеки важливе значення мають положення ст. 50 Конституції України, якими громадянам України гарантується право на безпечне для життя і здоров'я довкілля, яке чітко відображає пріоритет нашої держави у цій сфері.

Визначення системи екологічної безпеки України є необхідним для проведення ефективної і цілеспрямованої діяльності держави по організації та координації заходів щодо охорони навколишнього природного середовища, забезпечення екологічної безпеки, раціонального використання і відтворення природних ресурсів. Екологічна безпека гарантується всім, без винятку, громадянам України здійсненням широкого комплексу взаємопов'язаних політичних, економічних, технічних, організаційних, державно-правових та інших заходів. Діяльність фізичних та юридичних осіб, що завдає шкоди довкіллю, може бути припинена за рішенням суду.

Україна має суттєві недоліки в державному регулюванні екологічної безпеки як на всіх рівнях, які підсилюються перехідними процесами соціально-економічної трансформації українського суспільства. Вивчаючи досвід сучасного розвитку багатьох держав світу, можна

зробити висновок, що подолання екологічних проблем неможливе без виваженої державної політики щодо управління екологічною безпекою в регіонах. Саме на регіональному рівні формуються екологічні проблеми суспільства, висуваються вимоги до екологізації виробництва і раціонального використання природних ресурсів. Структура і масштаби регіонального виробництва визначають характер і обсяг забруднення, інтенсивність впливу на природне середовище [2, с. 97-104].

На думку багатьох вчених, екологічна безпека – створює механізми для запобігання деградації і оздоровлення навколишнього середовища, піклування про здоров'я народу, формування соціально-правових та економічних умов, що виключали б завдання збитків навколишньому середовищу з боку інших країн світу, їх державних структур, підприємців та окремих громадян, підтримання такого стану природного середовища, що забезпечує нормальні умови життєдіяльності населення і суспільного відтворення; запобігання виникненню екологічної загрози; упередження погіршення екологічної рівноваги і виникнення небезпеки для здоров'я людини, суспільства, нації; виявлення джерел екологічного ризику з боку техногенних, економічних, соціальних, політичних структур і шляхів його запобігання; захист природно ресурсного і людського потенціалу держави [3].

Також, одним із стратегічних документів країни є Указ Президента України № 722/2019 «Про цілі сталого розвитку України на період до 2030 року» [4], який визначає має за мету впровадження в Україні європейських стандартів життя та вихід України на провідні позиції у світі. В даній стратегії розглядаються декілька основних вектори дій: розвитку, безпеки, відповідальності та гордості. В рамках названих векторів руху реалізується більше півсотні реформ та програм розвитку держави. Для забезпечення екологічної безпеки найважливішими є наступні програми: «Програма енергоефективності», «Програма енергонезалежності», «Програма збереження навколишнього природного середовища».

В основі формування соціальних норм екологічно безпечної життєдіяльності лежать потреби соціальних суб'єктів, що виступають як мотиви такої поведінки. Сукупність соціальних норм являє собою соціокультурну модель екологічно безпечної поведінки і взаємодій, що дозволяє передбачати екологічні наслідки своєї діяльності, виключати екологічні ризики, знижувати ступінь екологічних зароз.

Таким чином, можна зробити висновок про те, що основними елементами системи екологічної безпеки є: 1) об'єкт, безпеку якого повинна бути забезпечена, його життєво важливі інтереси; 2) суб'єкти забезпечення екологічної безпеки; 3) загрози життєво важливим

інтересам об'єктів, безпека яких повинна бути забезпечена; 4) державна і регіональна екологічна політика як сукупність концептуальних положень; 5) принципи та форми забезпечення екологічної безпеки.

Державна і регіональна екологічна політика як сукупність концептуальних положень – це політика держави, спрямована на збереження безпечного для існування живої і неживої природи навколишнього середовища, захист життя і здоров'я населення від негативного впливу, зумовленого забрудненням навколишнього природного середовища, досягнення гармонійної взаємодії суспільства і природи, охорону, раціональне використання і відтворення природних ресурсів.

Література:

1. Про охорону навколишнього природного середовища : Закон України від 25 червня 1991 р. № 1264-ХІІ (з наступними змінами) // Відомості Верховної Ради України. – 1991. – № 41. – Ст. 546.

2. Кравців В. Економічний розвиток і екологічна безпека: шлях України / В. Кравців // Регіон. економіка. – 1999. – № 3. – С. 97-104.

3. Якібчу О. В. Особливості екологічної безпеки України в системі національної безпеки. Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. 2014. С. 100–104.

4. Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року : Указ Президента України від 30 вересня 2019 року № 722/2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/722/2019>.